

3. vydání

Síla přímluvné modlitby

Kateřina
Lachmanová

Síla
přímluvné
modlitby

Kateřina Lachmanová

Síla
přímluvné
modlitby

KARMELETNSKE
NAKLADATELSTVÍ

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Lachmanová, Kateřina, 1964-

Síla přímluvné modlitby / Kateřina Lachmanová. – Vydání třetí. –

V Praze : Karmelitánské nakladatelství, 2022. – 116 stran. –

(Malý duchovní život ; svazek 95)

Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o.. –

Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7566-352-8 (brožováno)

* 27-534.35-543.4/.6 * 27-534.3 * 27-184 * 27-277.2 * 27-29 * (0:82-4) *
(0:82-84)

– přímluvná modlitba

– křesťanská modlitba

– Bůh a člověk

– biblické citáty

– křesťanská literatura

– úvahy

– citáty

27-5 - Liturgie. Křesťanské umění a symbolika. Duchovní život [5]

*Na tvých hradbách, Jeruzaléme,
jsem ustanovil strážce;
po celý den a po celou noc
ať nikdy nejsou zticha.
Vy, kteří připomínáte Hospodina,
nedopřávejte si klidu!
Nedopřávejte mu klidu,
dokud neobnoví Jeruzalém,
dokud mu nevrátí v zemi chvalozpěv.
(Iz 62,6–7)*

ÚVOD

Přímluvná modlitba není úplně totéž co prosebná modlitba. Prosit mohu jak za druhé, tak i jen za sebe a za své potřeby. Prosit za sebe není nic špatného, Písmo nás často vybízí, abychom se obraceli na Boha s dětskou důvěrou ve všech svých potřebách. Na rozdíl od prosby je ale přímluva zaměřena především na druhé a jejich potřeby.

Přímluvná modlitba vytryskne naprosto spontánně, když se v člověku setkají víra v Boha a láska k bližnímu: Víra v Boha, protože přímluvou vyznáváme, že Bůh může a chce vykonat pro druhého dobro neskonale větší, než jakého je schopen člověk. A láska k bližnímu, protože nebýt lhostejný k nouzi druhého a chtít pro druhé dobro je projevem lásky. V mnoha případech totiž chceme pro někoho skutečně to nejlepší, ale nemůžeme mu to dát; zde se otevírá prostor pro přímluvnou modlitbu.

Někdy však můžeme mít pocit, že modlit se za druhé a za svět je ta nejméně efektivní služba, jakou člověk může konat. Nevalné mínění o účinnosti modliteb se projevuje i v našich řečech, pokud třeba někoho povzbudíme v jeho nemoci či stárnutí slovy: „Když už nic jiného nemůžete dělat, tak se aspoň modlete!“ Jistěže není špatné přizvat nemocné k přímluvné modlitbě, obzvlášť máme-li pro ně konkrétní úmysl; jednak tím mohou vykonat mnoho dobra a jednak je to může vytrhnout z pocitu zbytečnosti, který bývá někdy těžším břemenem než sama nemoc. Je známo, že Matka Tereza

si právě z nemocných udělala celou armádu přímluvců za ostatní její díla. Problém je ta znevažující formulace „tak se *aspoň* modlete“, jako by modlitba byla tou nejméně efektivní činností, kterou člověk může pro druhé a pro svět dělat.

Přímluvná modlitba je však duchovní zbraň těžkého kalibru, nikoli jen nouzová vycpávka volného času těch, kdo nic lepšího dělat neumí nebo v dané chvíli nemohou. Skrze ni se v neviditelné sféře odehrává duchovní zápas, jehož ovoce se svým časem projeví viditelným způsobem. A projeví se vždycky, i když ne vždycky přesně podle našich očekávání.

Velká přímluvkyně sv. Terezie z Lisieux přirovnala přímluvnou modlitbu k páce, jejíž pomocí chtěl kdysi Archimedes pohnout světem:

Jeden učenec řekl: „Dejte mi páku, opěrný bod a pozdvihnu svět.“ To, čeho nemohl dosáhnout Archimedes, protože se jeho žádost neobracela k Bohu (a byla míněna jen v materiálním smyslu slova), toho svatí dosáhli v naprosté úplnosti. Všemohoucí jim dal opěrný bod: Sám sebe a jen sebe! Jako páku jim dal modlitbu, která zapaluje ohněm lásky, a tak pozdvihli svět a takto ho stále pozvedají svatí, kteří stále bojují, a takto ho budou pozvedat budoucí svatí až do konce věků.¹

Po přečtení této knihy se možná v někom znovu rozhoří touha vstoupit do dobrodružství přímluvné modlitby, do této zvláštní spolupráce s Bohem na jeho díle záchran, na díle pozvednutí světa. Někdo jiný u sebe zase objeví „žábu na prameni“, vnitřní postoj, který mu

1) Terezie z Lisieux, *Příběh jedné duše. Autobiografické spisy*, Karmelitánské nakladatelství, 2016, s. 329.

v modlitbě za druhé bránil nebo ji v zárodku znehodnoval. Jestliže pak před Boží tváří stanou další přímluvci, kteří Bohu „nedopřejí klidu, dokud neobnoví Jeruzalém“ (Iz 62,7), určitě svět nezůstane úplně stejný.

I. PODSTATA PŘÍMLUVNÉ MODLITBY

*Berte na sebe břemena jedni druhých,
a tak naplníte zákon Kristův (Gal 6,2).*

Přímluvná modlitba není jednoduché téma. Prolíná se v ní totiž hned několikero tajemství naší víry. Tajemství ne v tom smyslu, že by se o těchto skutečnostech nedalo nic dozvědět nebo že by nám byly naprosto skryty, ale proto, že naše chápání v mnoha ohledech přesahují. Jejich plný význam tady na zemi nikdy neobsáhneme, tudíž jej pouze s obtížemi dokážeme uchopit do slov; jak kdosi řekl, v teologii vlastně „koktáme o Neviditelném“.

V první řadě jde o **tajemství těla Kristova** – církve, tajemství naší bytostné sounáležitosti v Kristu. Příbuzným pojmem je také *communio sanctorum*, společenství svatých, přičemž nejde jen o kanonizované světce nebo o nebešťany, ale právě o sounáležitost všech, kteří patří ke Kristu, ať už tady na zemi nebo ve slávě.

Křesťanství není a nemůže být náboženstvím individualistů. Skrze přímluvnou modlitbu vyznáváme, že tak jako patříme neoddělitelně k našemu Pánu Ježíši Kristu, který nás vykoupil a zastává se nás u Otce, tak patříme i k sobě navzájem. Jinými slovy, modlíme-li se za sebe navzájem, uvědomujeme si, že jsme všichni napojeni tajemným způsobem na Krista, a tím jsme spojeni i mezi sebou. Jsme údy jeho tajemného těla, jsme v něho „naroubováni“, jsme s ním srostlí, jak říká Písmo (srov. Řím 6,5). Boží milost – na Východě by řekli

rovnou Duch Svátý – proudí v tomto těle jako jeho neviditelná míza a my si ji můžeme navzájem předávat, tak jak ji Kristus předal a předává i nadále nám.

Ale nejen to. U vědomí, že jsme všichni vyšli z rukou jediného Stvořitele, můžeme stále hlouběji vnímat i sounáležitost s celým lidským pokolením, ba dokonce s celým stvořením. S tímto vědomím sounáležitosti, které se probouzí všude tam, kde vyrostle živá víra v Krista, vždycky úzce souvisela modlitba velkých světců-přímluvců. Nádherně to vyjadřuje několik veršů Jana Zahradníčka:

Pochopil jsem
Krev Beránka Velikonočního skrápěla všechny
a přes celou historii
rozptýlené kosti Adamovy se sbíraly s úpěním...
...v jediné Tělo
jehož žádná částička nám nemůže býti lhostejná.
Nemůžeme nemilovat ani nejvzdálenější příslušníky
nejvzdálenějších plemen
tím méně všechny své...²

Přímluvná modlitba je také projevem poslušnosti vůči slovu Písma, které rovněž staví na naší sounáležitosti v těle Kristově: „Berte na sebe břemena jedni druhých, a tak naplníte zákon Kristův“ (Gal 6,2). Dokonce platí, že důvěrnost vztahu ke Kristu a schopnost otevřít se v nefalšovaném soucítění svým bližním, kteří jsou obtíženi břemeny, musí jít ruku v ruce, jinak vytváříme jakousi pseudospiritualitu.

2) Jan Zahradníček, *Znamení moci*.

Z výzvy listu Galaťanům však nevyplývá jen další požadavek, ale i jedna velmi útěšná skutečnost: Jednou ponesu břemena druhých já, a jindy se zase mohu spolehnout, že někdo jiný poponese ta moje. Jeden náš současník osvětlil své dceři tajemství solidarity v těle Kristově následujícím způsobem:

Jano, nemáme představu, kolik lidí se modlilo, abychom se dokázali zastavit a zaslechli tichý Boží hlas. Všude kolem nás je neviditelný věnec milosti a blíženské lásky. Něco jako zářící elektronická síť, jako internet obětí, modliteb, slz a úpěnlivých proseb, jimiž ti, kteří Boha milují, na něho naléhají, aby se dal poznat dalším lidem, které sami ani neznají... Tohle je význam výrazu „společenství svatých“, který jsi slyšela. A nejde tu jenom o kanonizované světce, ale o všechny, kteří o svatost usilují.³

Vypráví se příběh, jak námořníci kdesi na Východě po celou noc zápasili s vratkou lodí uprostřed bouře. Situace byla dost dramatická a všichni krajně vyčerpaní. Kolem třetí hodiny ranní jeden z nich povídá: „Teď už můžeme vydechnout, protože v klášterech na pobřeží se mniši začínají modlit.“

Podobně vnímal sílu liturgických modliteb a eucharistie Thomas Merton, když se ještě jako laik účastnil nočních modliteb a ranní mše svaté v jednom trapistickém klášteře:

Úžasné žalmy, úžasný zpěv mnichů... Jaký pramen života, jaká síla a milost byly v tom zpěvu! Země ožívala a oplý-

3) Michael Novak, Jana Novak, *Tell me why. A father answers his daughter's questions about God (Řekni mi proč. Otec odpovídá své dceři na otázky o Bohu)*, Pocket Books, 1999, s. 40. Překlad vlastní.

vala novou plodností a novým významem v radosti tohoto prostého a krásného zpěvu, který postupně vrcholil v konventuální mši. (...)

Výmluvnost této liturgie byla ještě úchvatnější: sdělovala jednu jedinou, naléhavou a úžasnou pravdu – tento kostel, dvůr Královny andělů, je skutečnou metropolí země, na které žijeme. Je to střed vši vitality, co v Americe je. Je to příčina a důvod, proč národy drží pohromadě. Tito muži, skrytí v anonymitě svého chóru a svých bílých kápí, dělají pro svou zemi, co nikdy nemůže vykonat žádná armáda, žádný kongres, žádný prezident: získávají pro ni milost, ochranu a přátelství Boží.⁴

Každá mše svatá je nejen díkůvzdáním, ale i velkou přímluvou za církve po celém světě. Právě proto, že při ní jde o slavení Krista v nás a nás v Kristu, tedy o slavení tajemství Kristova těla, „jehož žádná částička nám nemůže být lhostejná“. Eucharistie je ale ze své podstaty přinášena i za celé lidstvo, za všechno stvoření. Výstižně to kdysi vyjádřil jeden náš vzácný kněz:

Když držím v rukou patěnu s obětním chlebem a říkám „suscipe“..., cítím, že držím v rukou nejen kousek nekvašeného chleba, nýbrž celé dějiny vesmíru v něm...

A když vyslovuji konsekrační slova, slyším, jak rezonují celým vesmírem. V duchu vidím, jak se týkají nejen chleba, nejen mne a všech ostatních, nýbrž jak pronikají jako Bůh svou všudypřítomností všechno stvoření i každou částici hmoty a pozdvihují je do nové existenční roviny: „Hle, všechno tvořím nové“ (Zj 21,5).

4) Thomas Merton, *Sedmistupňová hora*, Cesta, 2002, s. 259. Šlo o klášter Notre Dame de Gethsemani v USA, kam Merton později vstoupil.

V duchu vidím, jak ta slova znovu intimně spojují s Bohem všechno tvorstvo. Jak pro Kristovu krev vracejí Bohu, co mu náleží a co mu hřích vyrval.

Tuším, jak je Bůh nepředstavitelně blíž všem věcem, než jsou ony samy sobě. Jak povstává v Kristově kněžské oběti nová země a nové nebe. Zakouším sílu Kristovy oběti pro celé stvoření...

I eucharistie má svoji kosmickou dimenzi.

To proto, že Ježíš je život sám.⁵

Jak už bylo řečeno, křesťanství není a nemůže být vyznáním duchovních individualistů. I modlitba, kterou nás naučil náš Pán, je vlastně převážně modlitbou přímluvnou. Navíc při modlitbě Otčenáše nikdo nepřistupujeme k Bohu jen sám za sebe; ne náhodou nás Ježíš naučil modlit se v množném čísle, ve spojení s Kristovým tělem – církví i s celým lidstvem. Je vskutku povzbudivé vědět, že všude ve světě jsou přímluvcí, kteří jej doslova skrápějí milostí, a že v každém okamžiku se po celém světě pozvedají modlitby za všechny lidi, zvláště za ty, kteří procházejí zkouškami.

Dalším tajemstvím, kterého se dotýkáme tématem přímluvné modlitby, je **tajemství zla**, tajemství hříchu, bolesti a utrpení všeho druhu. V přímluvné modlitbě vlastně vždycky vstupujeme do zápasu proti nějaké formě zla a nedostatku, vždycky půjde o zápas mezi královstvím světla a královstvím tmy (srov. Kol 1,13). Často ji používáme právě v situacích, kdy jde o utrpení někoho z našich blízkých. Jindy prosíme o sílu a požehnání pro ty, kteří slouží trpícím.

5) Vladimír Benedikt Holota, *Hovory na nemocničním lůžku*, Zvon, 1994 (jeho rozhovory s vážně nemocným popularizátorem vědy dr. Jiřím Mrázkem se uskutečnily v průběhu roku 1978).

Jak poznamenal kdosi moudrý, který sám prošel utrpením, v takových situacích nás otázka *proč* může úplně ochromit, zatímco otázka *jak* otevírá cestu dál, cestu ke světlu. Jinými slovy, zaseknu-li se u otázek typu „proč se děje to či ono, proč to Bůh dopouští, proč nezasáhne“, bude se mi do srdce nepozorovaně vkrádat zkarikovaný obraz Boha, který je mým nepřítelem, který pro mne chce zlo (což je mimochodem známá taktika toho Zlého; srov. Gn 3,1). Přitom začnu-li se ptát, jak se k dané situaci mohu postavit podle srdce Kristova, otevírá se cesta požehnání, protože žádné strádání nás nemůže odloučit od lásky Kristovy a „těm, kteří milují Boha, všechno napomáhá k dobrému“ (Řím 8,28).

To ale pořád neznamená, že Božímu jednání budeme vždycky rozumět. Mnohé vytrvalé přímlyvné modlitby se odehrávají v temnotě víry, kde se nelze opřít o viditelná znamení Boží přízně – tak jako když se zatmělo po celé zemi ve chvíli Kristova umírání na Golgotě a on sám, obtížen hříchem světa, na čas prožil ztrátu Boží blízkosti. Proto je přímlyvná modlitba někdy službou nesnadnou.

Ale v přímlyvné modlitbě se rovněž dotýkáme ***tajemství naší spoluúčasti na spáse světa***. „Není nic chladnějšího než křesťan, který se nezajímá o spásu svých bližních,“ prohlásil kdysi sv. Jan Zlatoústý. Z jedné strany platí, že dílo spásy je „dokonáno“ a ke Kristově oběti není třeba nic přidávat, ale z druhé strany je pravda, že jsme povoláni mít podíl na jeho poslání, že máme být „spolupracovníky na jeho díle“. Možná by Pán Bůh mohl udělat všechno sám, ale evidentně nechtěl, rozhodl se udělat mnohé i skrze nás a s námi. A to je třeba vzít vážně.

Celou hloubku a všechny detaily Božích plánů nikdy nepochopíme, ale smíme do nich nahlédnout. Z toho je zřejmé, že s námi Bůh chce mít partnerský vztah: „Už

vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co dělá jeho pán. Nazval jsem vás přáteli,“ řekl Ježíš svým učedníkům a potažmo každému z nás (Jan 15,15). Kdyby se Boží záměry uskutečňovaly logikou „o nás bez nás“, bylo by sice menší riziko jejich nezdaru, ale znamenalo by to také, že jsme bráni v potaz jen jako bezduché figurky na Boží šachovnici.

Odkud ale víme, že Bůh s námi ve svém díle vážně počítá? Posláním křesťana je stát se *člověkem*, přičemž zralé člověčenství se poměřuje mírou Kristovy plnosti (srov. Ef 4,13). Stát se plně člověkem tedy znamená žít jako Kristus pro druhé a pro svět, stát se jako on darem pro druhé, dobrým Samaritánem, tedy *bližním* pro každého, kdo strádá (srov. Lk 10,37). A jestliže náš Pán Ježíš Kristus se za nás na pravici Boží neustále přimlouvá a my jsme pozváni mít podíl na jeho poslání, přimluvná modlitba nemůže být jen „třešničkou na dortu“ naší osobní modlitby.

Na křesťanství ale není úžasné to, že nám zvedá laťku, že činí požadavek lásky ještě náročnějším, než byl;⁶ to by mohlo vést jen k malomyslnosti, vždyť už starozákonní morální laťka se ukázala být nad lidské síly (srov. Řím 2–3). Radostná zvěst spočívá v tom, že skrze Krista přichází s novými požadavky evangelia i nová síla je žít. Je to Duch Svatý, Duch Kristův, který proměňuje srdce kamenná v srdce z masa, ukládá do nich Boží zákon, a tím uschopňuje člověka zevnitř, aby mohl dostát nárokům evangelia.

Lidmi podle Božího srdce se tedy můžeme stát jen „skrze něho, s ním a v něm“, s živým Kristem, nejen podle jeho vzoru. Ježíš Kristus je pro nás nejen ztělesněním Boží lásky *agapé*, ale jejím zdrojem, tím, že nám dal

6) Už ne jenom „miluj svého bližního jako sám sebe“, ale „jak jsem já (Ježíš Kristus) miloval vás, tak se navzájem milujte vy“ (Jan 13,34).